КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн

«ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана
з науково-педагогічної
та навчальної роботи
_____
«__»_____20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Країни Скандинавії в світовій історії.

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**

напрям підготовки **032 Історія та археологія**

освітній рівень **Другий (магістерський)**

освітня програма **Американістика та європейські студії**

вибірковий блок **Дослідницьке спрямування: Західна Європа та США в новий та новітній час**

вид дисципліни **Вибіркова**

Форма навчання	**денна**
Навчальний рік	**2021/2022**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**4**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**українська**
Форма заключного контролю	**екзамен**

Викладач: Комаренко Олександр Юрійович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

Пролонговано: на 2022/2023 н. р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н. р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Комаренко Олександр Юрійович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри нової та
новітньої історії зарубіжних країн
_____(Машевський О. П.)

Протокол №12 від «26» травня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» серпня 2021 року №7

Голова науково-методичної комісії _____ Терес Н.В.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів систематизовані знання про історію країн Скандинавії з найдавніших часів і до сьогодення.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* базові події та факти історії країн Скандинавії з найдавніших часів і до сьогодення.
2. *Вміти* визначити характерні/специфічні риси та тенденції, властиві для соціально-економічного, політичного й духовного розвитку країн Скандинавії впродовж їх історії.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та базовими знаннями про визначальні моменти в історичному розвитку скандинавських народів.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомлення з історіографією й основними джерелами вивчення історії країн Скандинавії з найдавніших часів і до сьогодення. Формування системної уяви студентів про специфіку й етапи історичного розвитку скандинавських держав, їх спільне й особливе в порівнянні з загальноєвропейським та світовим історичним контекстом. Розкриття всебічної цілісної та багатомірної картини передісторії, виникнення та розвитку скандинавських народів впродовж їх історії. Визначення причин, суб'єктів, історичних діячів, які сприяли розвитку скандинавських народів і перетворили їх на одні з найбагатших і най успішних країн світу. Висвітлення ролі спільних і відмінних тенденцій в історичному розвитку держав і народів Скандинавії.

4. Завдання (навчальні цілі): полягають у формуванні в студентів системної уяви про специфіку й етапи історичного розвитку скандинавських держав, цілісної системи знань про один з порівняно маловідомих європейських регіонів – Скандинавії. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні ***засвоїти*** елементи науково-дослідної роботи, ***вміти*** системно й критично оцінювати головні етапи, тенденції, динаміку, події з історії країн Скандинавії з найдавніших часів і до сьогодення., професійно аналізувати відповідні джерела, набути практичні навички роботи із науковою літературою та комплексом джерел разом з навичками компаративного бачення історії, їх застосування в підтвердженні чи спростуванні існуючих концепцій історичного розвитку країн Скандинавії впродовж визначальних етапів їх історії.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		**Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	**Результат навчання**			
1.1.	*Знати* періодизацію та ключові етапи історичного розвитку країн Скандинавії.	*Лекція, семінар, самостійна робота*	*Усне опитування*	*1,5%*
1.2.	*Знати* передісторію та особливості ґенези й затвердження феодалізму в Скандинавії.	*Лекція, семінар, самостійна робота*	*Контрольна робота*	*10%*
1.3.	*Знати* основні засади історичного розвитку держав Скандинавії в ХІУ-ХУІ ст.	*Лекція, семінар, самостіна робота*	*Усне опитування*	*1,5%*
1.4.	*Знати* визначальні характеристики й особливості скандинавського абсолютизму.	*Лекція, самостійна робота*	*Усне опитування*	*1,5%*
1.5	*Знати* причини та наслідки перетворення Швеції на домінуючу силу на Балтиці в ІІ пол. ХУІІ ст.	*Лекція, семінар*	*Усне опитування*	*1,5%*

1.6	*Знати* тенденції розвитку країн Скандинавії під час їх переходу від феодалізму до буржуазних відносин.	*Лекція, семінар*	*Усне опитування*	*1,5%*
1.7	*Знати* фактологічну основу перетворення країн Скандинавії на індустріальні суспільства.	*Лекція, семінар*	*Усне опитування*	*2,25%*
1.8	*Знати* ключові особливості розвитку політичних систем країн Скандинавії впродовж XIX- початку XXI 4т..	*Лекція, семінар*	*Контрольна робота*	*10%*
2.1.	*Вміти* аналізувати джерельну базу (мемуарну літературу, доступні скандинавські джерела) та історіографічний матеріал.	*Лекція, семінар, самостіна робота*	*Усне опитування*	*2,25%*
2.2	*Вміти* критично осмислювати розбіжності в оцінці ключових базових понять історії країн Скандинавії.	*Лекція, семінар, самостіна робота*	*Усне опитування*	*1,5%*
2.3.	*Вміти* визначати спільне й особливе в розвитку феодалізму та абсолютизму в країнах Скандинавії.	*Лекція, семінар, самостіна робота*	*Есе*	*8%*
2.4.	*Вміти* визначати, аналізувати й порівнювати основні складові переходу до конституціоналізму й парламентаризму в державах Скандинавії.	*Лекція, семінар, самостіна робота*	*Усне опитування*	*1,5%*
2.5	*Вміти* сформулювати й аналізувати роль наполеонівських воєн на країни Скандинавії.	*Лекція, семінар*	*Усне опитування*	*1,5%*
2.6	*Вміти* тлумачити специфіку розвитку лівого руху (зокрема соціал-демократичного) в країнах Скандинавії в XIX – 4т.4. XXI 4т..	*Лекція, семінар*	*Усне опитування*	*1,5%*
2.7	*Вміти* характеризувати визначальні тенденції та специфіку економічного розвитку країн Скандинавії в кінці XIX – 1-й 4т.4. XX 4т..	*Лекція, семінар*	*Усне опитування*	*1,5%*
2.8	*Вміти* аналізувати і виокремлювати основні складові шведського т.зв. «економічного дива» 1950-х – 1960-х рр.	*Лекція*	*Усне опитування*	*2,25%*
2.9	*Вміти* тлумачити ключові тенденції соціально-економічного й політичного розвитку країн Скандинавії в XIX – XX 4т..	*Самостійна робота*	*Есе*	*8%*
2.10	*Вміти* узагальнювати факти впливу сучасних викликів на країни Скандинавії впродовж початку XXI 4т..	*Самостійна робота*	*Усне опитування*	*2,25%*
2.11	*Вміти* визначати ключові специфічні особливості країн Скандинавії впродовж їхнього історичного розвитку.	*Лекція, семінар*	*Іспит*	*40%*

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання *(необов'язково для вибіркових дисциплін які **не входять** до блоків спеціалізації)*

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1 1.	1 2.	1 3.	1 4.	1 5.	1 6.	1 7.	1 8.	2 1.	2 2.	2 3.	2 4.	2 5.	2 6.	2 7.	2 8.	2 9.	2 10	2 11
ПРН 1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан									+	+									

проблеми та результати останніх досліджень.																			
ПРН 13. Вміти аналізувати політичні, економічні, суспільні і культурні події, процеси, явища в країнах Західної Європи та США за нової та новітньої доби в контексті глобальної історії.	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки. Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінару (під час усних опитувань); бали, отримані за самостійну роботу (за виконання есе); бали, отримані під час змістового контролю, а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену) (а саме за письмово-усні розгорнуті відповіді на питання).

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота 1: РН 1.2. – 10 балів/6 балів.
2. Контрольна робота 2: РН 1.8. – 10 балів/6 балів.
3. Есе 1: РН 2.3. – 8 балів/5 балів
4. Есе 2: РН 2.9 – 8 балів/5 балів.
5. Усне опитування з теми ЗМ1: РН 1.1.,1.3., 1.4.,2.1., 2.2., 2.4., 2.10. – 12 балів/7 балів.
6. Усне опитування з теми ЗМ2: РН 1.5.,1.6., 1.7., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8. – 12 балів/7 балів.

- підсумкове оцінювання:

- *форма оцінювання* – екзамен;

- *максимальна кількість балів, які може отримати студент* – 40 балів;

вміння встановити причинно-наслідковий зв'язок в окремих подіях історії країн Скандинавії, вміння з'ясувати причини, умови, простежити хід, визначити головні рушійні сили в окремих подіях скандинавської історії (РН. 2.11).

- *форма проведення екзамену* – письмова, *види завдань* – загальні питання з тематики курсу, які потребують розгорнутих відповідей;

- *мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої екзамен вважається складеним* – **24 бали**.

Необхідна умова допуску до екзамену : студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум).

Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестів); бали, отримані за самостійну роботу (за підготовку есе); бали отримані під час усних опитувань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-5; у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 6-10.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1			*Змістовий модуль 2*			***Іспит***
30 заліковий бал (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 Балів
Семінари	*Самостійна робота*	*Модульний контроль*	*Семінари*	*Самостійна робота*	*Модульний контроль*	
12 (максимум)	8 (максимум)	10 (максимум)	12 (максимум)	8 (максимум)	10 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента ***під час кожного семінару*** (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 12 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 12-10 балів;
- логіка викладення 3 бали;
- використання основної і додаткової літератури 3 бали;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 3 бали.

Таблиця переведення балів за роботу на семінарських заняттях у залікові бали.

Залікові бали	Набрана кількість балів з одного змістового модуля
12	67 – 72
11	61 – 66
10	55 – 60
9	49 – 54
8	43 – 48
7	37 – 42
6	31 – 36
5	25 – 30
4	19 – 24
3	13 – 18
2	7 – 12
1	1 – 6

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді рефератів (есе). Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 8 балів.

Критерії оцінювання рефератів:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 8-7 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми - 7-6 балів;
- питання розрите неповно - 6-5 балів;
- компілятивна робота, наявність помилок - 4-3 бали;
- розкритий лише один аспект - 2-1 бали;
- есе не зараховане - 0 балів.

Есе студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема Есе 1 (жовтень), Есе 2 (листопад).

Теми есе з кожного змістовного модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю: ЗМ1 – початок вересня; ЗМ2 – друга половина жовтня.

На лекційних заняттях проводяться *усне опитування студентів (або дискусія)* щодо аналізу ключових аспектів даної теми, обговорюються й критично осмислюються складові історії країн Скандинавії та її особливості. Глибоке розкриття питання, ґрунтовне пояснення і власна точка зору оцінюється в 5 бал. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час усного опитування – 12 балів.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться ***модульні контрольні роботи*** **(МК),** зокрема, Контрольна робота ЗМ1 (жовтень) і Контрольна робота ЗМ2 (грудень).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 10 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних в Університеті нормативних документів.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ЕКЗАМЕН)

Екзаменаційний білет з курсу містить 2 питання, кожне з яких оцінується від 0 до 20 балів.

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання, відображена власна позиція – **18 – 20 балів**;
- обґрунтоване розкриття питання з певними фактологічними неточностями – **15 – 17 балів**;
- відповідь не дає повного розкриття питання, немає власної позиції – **12 – 14 балів;**
- неповне розкриття питання, але наявні певні знання – **9 – 11 балів;**
- питання розкрите фрагментарно, наявні фактологічні помилки – **8 – 10 балів**;
- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при викладі **– 5 – 7 балів;**
- відповідь має значні помилки елементарного рівня – **1 – 4 бали.**
- відсутність відповіді на питання – **0 балів**.

Підсумкова оцінка в балах розраховується як сума балів, отриманих студентами за змістовні модулі.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – 20 балів для одержання екзамену необхідно у визначені викладачем дні пройти співбесіду з пропущених семінарських занять і лекцій з тим, щоб набрати критичний мінімум і допуститися до перескладання іспиту.

Рекомендований мінімум для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	ПМК / екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	*18*	*18*	*24*	*60*
Максимум	**30**	**30**	**40**	**100**

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	**Семінари**	**Самостійна робота**
Змістовий модуль 1. Країни Скандинавії за часів дофеодальної та феодальної доби.				
1	Вступ. **Тема 1.** Скандинавія від найдавніших часів до кінця XI ст.	2		8
2	**Тема 2.** Утвердження феодалізму в Скандинавії.	2		8
3	**Тема 3.** Країни Скандинавії в XIУ – XУI ст.	2	4	8
4	**Тема 4.** Скандинавський абсолютизм та його особливості. Перетворення Швеції на велику балтійську державу (кінець XУI – XУII ст.)	2	4	8
5	**Тема 5.** Велика Північна війна і крах шведського великодержав'я. Скандинавія в II пол. XУIII ст.	2	1	8
6	*Есе 1*			
7	*Контрольна робота 1*		1	
Змістовий модуль 2. Історія країн Скандинавії XIX – початку XXI ст.				
8.	**Тема 6**. Скандинавія в часи буржуазних революцій і наполеонівських воєн.	2	4	8
9.	**Тема 7.** Країни Скандинавії в середині – II пол. XIX ст.: індустріалізація, конституціоналізм, парламентаризм.	2		8
10.	**Тема 8.** Північна Європа в 1-й пол. XX ст.	2		8
11.	**Тема 9.** Скандинавія в II пол. 1940-х – 1960-х рр. XX ст. «Скандинавський соціалізм» та його специфіка.	2	4	8
12.	**Тема 10.** Країни Скандинавії в 1970-х – 2020-х рр.: успіхи, проблеми, виклики.	2	1	8
13.	*Есе 2*			
14.	*Контрольна робота 2*		1	
	ВСЬОГО	**20**	**20**	**80**

Загальний обсяг *120 год.,* в тому числі:
Лекцій **– *20 год.***
Семінари **– *20 год.***
Самостійна робота **– *80 год.***

9. Рекомендовані джерела:

**** У зв'язку з особливостями забезпечення курсу літературою, в процесі навчання можуть використовуватись видання, опубліковані іноземними мовами.***

Основна:

1. Вейбулль Й. Коротка історія Швеції – Треллеборг: Скугс Буктрюкері АБ, 1998.
2. Arnold, Martin. The Vikings: culture and conquest. - Hambledon Press, 2006.
3. Bain, R. Nisbet. Scandinavia: A Political History of Denmark, Norway and Sweden from 1513 to 1900. - Cambridge University Press, 2014.
4. Barton, H. Arnold. Scandinavia in the Revolutionary Era 1760–1815. - University of Minnesota Press, 1986.
5. Derry, T.K. A History of Scandinavia: Norway, Sweden, Denmark, Finland, Iceland. - Minneapolis: University of Minnesota Press, 1979.
6. Harm G. Schröter: Geschichte Skandinaviens. - München, 2007.
7. Jan Melin, Alf W. Johansson, Susanna Hedenborg. Sveriges historia. - Stockholm, 1997.
8. Lauring, Palle. A History of Denmark. 3rd ed. - Copenhagen: Høst, 1995.
9. Nissen, Henrik S., ed. Scandinavia during the Second World War . - Universitetsforlaget, 1983.
10. Price, T. Douglas. Ancient Scandinavia: An Archaeological History from the First Humans to the Vikings. - Oxford University Press, 2015.
11. Salmon, Patrick. Scandinavia and the great powers 1890-1940. - Cambridge University Press, 2002.
12. The Cambridge History of Scandinavia. Volume 1, Prehistory to 1520. - Knut Helle, Universitetet i Bergen, Norway. 2003.

Додаткова:

1. Буайе Р. Викинги: История и цивилизация. – М., 2012.
2. Вейбулль, Йорген. Краткая история Швеции. – Стокгольм, 1997.
3. Волков А.М. Швеция: социально-экономическая модель. – М., 1991.
4. Гернер К. Україна і Швеція в історичній перспективі (пер. зі шведської). – Стокгольм, 1995.
5. Губанов И.Г. Культура и общество скандинавов эпохи викингов. – СПб, 2004.
6. Даниельсен Р., Дюрвик С., Грёнли Т., Хелле К., Ховланн Э. История Норвегии. От викингов до наших дней. – М., 2003.
7. Исаев М.А., Чеканский А.Н., Шишкин В.Н. Политическая система стран Скандинавии и Финляндии. М., 2001.
8. История Дании. – М., 2007.
9. Калинин И.К., Кожановский В.Ю. Скандинавские армии в наполеоновских войсках. – М., 2001.
10. Кан А.С. Швеция за тысячу лет. – Стокгольм, 2007.
11. Клиндт-Йенсен О. Дания до викингов. – СПб, 2003.
12. Ковалевский С.Д. Образование классового общества и государства в Швеции. – М., 1977.
13. Коган М. Просвещенный абсолютизм в Дании: реформы Струэнзе. – Л., 1972.
14. Комаренко О.Ю. Історія повторюється: неспроможність світових сил миру й демократії запобігти розв'язуванню планетарної війни в 2-й половині 1930-х років // Європейські історичні студії: науковий журнал. – № 21. – К., 2022. – С. 82-93. (у співавторстві).
15. Конституции зарубежных государств. – М., 2001.
16. Кузнецов А.Е. История Норвегии. – М., 2006.
17. Леннрут Э. Великая роль. Король Густав III, играющий самого себя. – СПб, 1999.
18. Мелин Я., Юханссон В., Хеденборг С. История Швеции. – М., 2002.
19. Мифы и легенды викингов: Энциклопедия. – М., 2003.

20. Морозов В.Е. Идеология шведской социал-демократии и европейская интеграция. – СПб., 1998.
21. От аграрного общества к государству всеобщего благосостояния: Модернизация Западной Европы с XV в. до 1980-х гг. – М., 1998.
22. Плевако Н.С. Коммунальная система в Швеции: уроки демократии и социальной стабильности // Северная Европа. Проблемы истории. Вып. 3. – М., 1999.
23. Рогинский В.В. Династия Ольденбургов и Глюксбургов в Дании // Новая и новейшая история. – 1996. - № 1.
24. Рогинский В. Борьба за Скандинавию: Международные отношения на севере Европы в эпоху Наполеоновских войн. – М., 2012.
25. Рогинский С.В. Черное золото страны викингов. Нефтегазовый комплекс Норвегии 1962 – 2000. – М., 2001
26. Руддер О. Альфред Нобель. – Ростов на Дону, 1997.
27. Создавая социальную демократию. Сто лет социал-демократической рабочей партии Швеции. – М., 2001.
28. Хьяульмарссон Й. История Исландии. – М., 2003.
29. Чернышева О.В., Комаров Ю.Д. Церковь в Скандинавских странах. - М.,1988.
30. Чернышева О.В. Церковь и демократия. Опыт Швеции. – М., 1994.